

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 96
סיון תשע"ו

מוקד העירוב השכונתי
בני ברק
054-84-83-320

במקומות שיש פיקוח בסיסי שיכול להיות ראוי למשפחות אברכים, וגם בהקמת עירובי ישובים ברמה הראויה להם לפי הוראת הרבנים.

במהלך השבוע עסקו העובדים בהמשך הקמת עירוב שכונתי בירושלים, שנעשה בהקפדה על כל הדינים והחומרות, הנהוגות בעירובים השכונתיים. באזור זה יש עדיין הרבה משפחות שאינן נמנות על הציבור החרדי, ולכן האחראי היה צריך להשקיע הרבה מאמץ, לקבל רשות מהתושבים בכל מקום, ולעשות את העירוב בצורה אסתטית ויפה. באחד המקומות התקינו עמוד של עירוב, והתושב שגר בבנין הסמוך יצא והתנגד בכל תוקף, ואיים שיתלונן במשטרה ועוד. שכנו אמרו שאינם יודעים להסתדר איתו, ולא היה נראה להם פתרון כלשהו, אלא רק להוציא את הבנין שלו מהעירוב, ולהקטין את גבולות העירוב. בכל זאת האחראי לא התנש, והתאמץ והצליח בס"ד לקבל את הסכמת התושב, ע"י שעשה שינוי קטן באותו מקום.

צורת פתח מעוטרת להנחת דעת התושבים

במקום נוסף היה צריך לעשות צורת הפתח בכניסה לגינה, וכאשר הוא פנה לקבלת אישור מהעירייה, אמרו לו שבמקום הזה צריך לעשות שער מעומר, שייראה כמו שער לנוי, ולא יהיה ניכר שהוא נעשה רק לצאת ידי חובת עירוב, כדי שלא יפריע בעיניהם של הציבור השונה. האברך ביקש ממוקד העירוב לבצע את הבקשה, והעובד המקצועי של המוקד שידיו רב לו גם בשאר עבודות, עשה להם שער מעומר ויפה במיוחד, שאפשר לכוון בו גם לשם נוי העירוב.

שני דברים אלו, הם רק מעט מגודל ההשקעה הנצרכת בעשיית עירוב שכונתי מהודר. האברך באותה שכונה השקיע כמה חודשים בתכנון העירוב, למד את

ההלכות, שאל את הרבנים עשרות שאלות, ואף הביא אותם לכמה מקומות לראות ולפסוק כיצד נכון לעשות. לאחר מכן פנה לגורמים הרשמיים, המתין לאישורים הנצרכים. אנו בודאי מכירים מהו להמתין לאישור כלשהו, ובפרט כשצריכים להשקיע בשבילו הרבה מאמץ, והדבר נתון לחסדיהם של אנשים שאינם מכירים צורך בעירוב שכונתי. ובכל זאת עם מאמץ ועקביות [והתיעוצות נכונה], יש סייעתא דשמיא מיוחדת להצליח. אנו מברכים בזאת את האברך שעומד לקראת סיום העירוב, ומשקיע בלי שידועים להעריך את השקעתו... יתן ה' שיזכה להשלים את העירוב כהלכתו, שיהיה מהודר בתכליתו, ויזכה הוא וכל בני ביתו, לברכה והצלחה ברוחניות ובגשמיות.

משכירי דירות שעושים עירוב להצר עבור משפחות האברכים

במקביל לעבודות העירובים השכונתיים הטובים, עסקו העובדים גם בשיפוץ ותיקון עירוב בשני ישובים, על מנת שיהיו רואים למשפחות אברכים יש לציין שיש התעוררות גדולה מאוד בציבור לברר ולדרוש עירובים ברמה טובה, המוכרים ע"י מוקד העירוב. ביום שישי האחרון היה בין המתקשרים, אדם שנסע עם משפחתו לישוב שהעירוב בו פסול כפשוטו, והדבר ידוע גם לשאר המוקדים הידועים בארץ, ומ"מ אין אפשרות לתקן שם את העירוב, כיון שהרב המקומי טוען שיש חוטי חשמל במרחק מהישוב, שהם עושים עירוב לכל האזור וד"ל. והנה הדברים הגיעו למצב שיש כמה תושבים שמשכירים דירות חרדים, [שמאזיה סיבה בוחרים לנסוע דוקא לישובים כאלו], ולכן הבעלים משכירים הידרות דאנו שיהיה עירוב להצר הפרטית, או לפחות אומרים לשוכר שרוב החצר מוקפת גדר, ונותנים לו לעשות צורת הפתח, במקום שהם מבינים שזה פירצה. אותו אדם שהתקשר הגיע למשפחה מסוימת, שהזמינה את אחת האגודות שעוסקות בעירובים בארץ, ושילמה להם שיעשו עירוב למתחם של החצר, והם נתנו

תגובת הקוראים לייצור מיוחד בצורת ראשי העמודים

בתחילת הגליון ברצוננו להתייחס למאמר שנכתב בגליון הקודם, נידון מעניין בענין צורת ראשי העמודים של העירוב, מהי הצורה הטובה מבחינה הלכתית. הצורה הרגילה כיום, שעושים V על ראש העמוד והחוט יושב באמצע, על ראש העמוד. אך יש בה חסרון, מפני שכל חוט מתרופף מעט במשך הזמן, ואז אמצע החוט שוקע ויורד, ואם החוט יושב ממש מעל העמוד, א"כ כשהוא שוקע אפילו מעט, הרי הוא יורד מגובה ראש העמוד, ולדעת החו"א (סי' ע' סק"י) יש בזה פסול של צורת הפתח מן הצד, שאמצע המשקוף (החוט) נמצא מן הצד של העמודים [ביניהם ולא מעליהם]. ובמשנ"ב ג"כ ציין לדברי המשכנות יעקב שדן בזה, וכתב בשע"צ (סי' שס"ב ס"ק ג"ו) שיש ליהרר לתקנו. [אמנם במשנ"ב לא מפורש מה הטעם ובאיזה שיעור].

מחמת בעיה זו, היה ת"ח שטען שהצורה הטובה היא כמו שהיה פעם, שיש וו אחד בראש העמוד, וקושרים את החוט סביבו בגובה כשמונה ס"מ מעל ראש העמוד, כדי שגם כשהחוט שוקע מעט, יהיה כולו מעל העמוד. אבל כתבנו שקשה לעשות כן, כיון שאז צריך לטפס לראש העמוד, לקשור כל חוט שנקרע. וגם קשה למתוח כשנמצאים על סולם בגובה חמש מטרים, וגם פעם [לפני כעשרים שנה] שהיו ראשי העמודים בצורה כזו, היו קושרים סמוך לעמוד, ולא בגובה מראש העמוד, וממילא לא ירויחו בצורה זו כלל.

לאחר שהגליון הגיע לידי הקוראים החכמים, הגיעו הרבה תגובות בסגנון אחד, והציעו שיעשו את ראש העמוד מורכב משתי המעלות, דהיינו על ראש העמוד יחברו מסמר, ועל ראש המסמר יעשו את V, ואז יוצא צורת Y, בצורה כזו אפשר לקשור בלי לעלות לראש העמוד, [כמו שעושים היום, ע"י מוט טלסקופי שמרים את החוט ומניחו בין שני הווים, והוא משתלשל משם למטה, ומחזיקים וקושרים למטה]. וכן אפשר בצורה זו למתוח את החוט מלמטה בצורה חזקה. וגם נרויח את המעלה שהחוט גבוה מראש העמוד, באופן שאף אם ישקע מעט יהיה מעל העמוד.

דוגמת לייצור ראש העמוד החדש

והנה יפה העירו הקוראים, ובאמת הת"ח הנ"ל הציע מעצמו את הרעיון הזה, וכבר יצרו כמה ראשי עמודים כאלו, כדי לבדוק את האפשרות הזו. אך כמובן שיש בזה קושי והשקעה טכנית טובה. מפני שאם יעשו את המסמר מברזל דק

כפי שהיו עושים, הוא יתכוף במתיחת החוט, או שישר המקום של ההלחמה, וכאשר העמוד כבר עומד ונשבר ראש העמוד, קשה מאוד לתקנו, כי אי אפשר לעמוד על סולם ולרתך בגובה מעל ראש העובד (מפני הסכנה), והיבים להביא מנוף או טרקטור כדי לתקן את ראשי העמודים. ויש סיכוי גדול שיהיה מזה בעיות יותר קשות. [משא"כ בצורה של ה-V, אין המתיחה מושכת את ההלחמה, כיון שהחוט יושב ולוחץ על העמוד עצמו]. ולכן בפתרון הנ"ל צריך להשתמש בברזל עבה וייצור מיוחד בהלחמה של המפעל, שרק המקומות המהדרים יוכלו להשתמש בו.

הבהרה נוספת בענין מש"כ בגליון הקודם, על צוה"פ שעשתה משפחה, ע"י קשירת חוט על הצינור מן הצד, יש לציין שהדברים נכתבו בכוונה לאחר כמה שבועות, כדי שלא יוכלו להבין מי היה בעל השמחה, כדרכנו להסתיר את המקומות מפני הכבוד.

השקעה רבה בהקמת עירוב שכונתי

בשבועות אלו יש פעילות נרחבת מאוד במוקד העירוב בס"ד, בהרבה תחומים, גם בבדיקת והקמת עירובים שכונתיים, וגם בשיפור והידור העירובים בישובים,

למשפחה אישור בכתב שיש עירוב לחצר, על מנת שתוכל להשתמש בו עבור הזוכרים החרדים. לאחר השבת התקשר בעל הדירות, וביקש שגם מוקד העירוב יאמר לשוכרים שהחצר מאושרת.

כמוכן שלמרות האישור צריך שהשוכר יהיה מבין כיצד עושים עירוב לפחות לבדוק שהחומים והעמודים נשארו כמו שהיו בהתקנתם, ושלא נפתחו פירצות נוספות, ולפעמים צריך למתוח את החוט. ואי אפשר לסמוך על מה שעשו, בלי שיהיה פיקוח כמו בכל עירוב. א"כ האישור במצב כזה שניתן לזמן ארוך, אינו מועיל כ"כ, אלא אם יהיו בו הוראות מפורטות מה לבדוק וכיצד לבדוק. ולכן מוקד העירוב אמר לו שישלח משהו לבדוק את החצר. ומ"מ רואים שדרישת האברכים מועילה ומשפיעה לטובה גם במקומות רחוקים, ויהי רצון שהשפעה תמשך לקדם את עשיית העירובים בצורה מהודרת, בכל מקום ומקום.

בירור על כשרות העירוב לפני הנסיעה לנופש

בגליון הקודם התפרסמה בקשה לתיקון עירובים בשלושה ישובים, שמשפחות רבות של אברכים מתארחות בהן, והעירוב שיש בהם אינו ראוי למשפחות אברכים, לפי הוראת מרן פוסקי הדור. והרבה משפחות נתקעות בגלל זה בבית, או בבית מגורים, או בבית שמתארחים בו. יש משפחות שמתקשרות לפני שישוכרות דירה, ומבררות האם יוכלו למלטלל בישוב פלוני, וכשזומעות שאי אפשר למלטלל בו, בוחרות לנסוע לשכונה חרדית מסודרת בעיר ולא למושב, או שמחמת זה מעדיפים לשבות בעיר מגורים, ולא לצאת למקומות הספר, שבהם לא יוכלו להישמר מלטלול שאינם כהלכה. אבל יש משפחות שמתקשרות ביום שיש, אחרי שכבר שכרו וכבר הגיעו למקום עם כל החבילות והמאכלים, ורק אז נזכרו שצריך גם שיהיה עירוב טוב.

במקרים אלו המשפחה המניסה את עצמה לשעת הדחק, המוקד משתדל לענות תשובה ברורה ולא ברורה, באופן שיהיה ברור שמדובר בבעיה שלדעת פוסקי הדור היא פוסלת מן הדין, ולא רק בחומרא, ולעומת זאת אם לבסוף הם כן יטלטלו [מחמת שייגררו אחרי תושבי הישוב שמלטלים, ויאמרו "מסתמא" יש עירוב כשר], לא יהיו בעיני עצמם כמחללי שבת, אלא יסמכו על מי שמיקל בענין.

יש קולות בישובים שפוסלות לדעת פוסקי הדור

ובאמת נושא העירוב שונה מהרבה דברים בהלכה ובכשרות, שגם בישובים שמפקחים על העירוב, יש קולות שנופצות ביותר שההיתר שלהן דחוק מאוד, ובהלק מהן לדעת המשנ"ב או החזו"א ומרן פוסקי הדור, הן פוסלות מן הדין, כגון הנושא של שטחי קוצים שיש בהם יותר מבית סאתיים, שבעירובים העירוניים מקילים בהם, בטענה שאינם כמו שטחים שהוקצו לזרעים שזורעים אותם בידיים, ואילו מרן הגריש"א זצ"ל הורה באופן ברור שהם פוסלים את העירוב, כמו מים שנכנסו לחצר, והציפו שטח יותר מבית סאתיים, נפסק בשו"ע (סי' שג"ח סי"א) שהם פוסלים את כל החצר, למרות שלא הקצו אתהמקום לכך, ואל המניסום בידיים, אלא הם נכנסו בעל כרחו של בעה"ב. וכתב הביאור הלכה (שם ד"ה והוא) ששיעור המים הוא לפי מה שאין בני אדם נכנסים בהם, וכ"כ החזו"א (ספ"ט ס"ד) שאפילו בפחות מג"ט העיקר תלוי אם עדיין משמש את האנשים. לפיכך קוצים שאין דרך בני אדם להיכנס בהם, [וכלשונו של מרן הגריש"א, שאדם נורמלי שצריך להגיע לצד השני, ילך מסביב ולא יכנס בתוכם], הרי הם קרפף ופוסלים את העירוב.

כמו"כ יש את הבעיות של העמודים העקומים והחומים ששוקעים ומתנדנדים, שגם בהם יש מחלוקת בפוסקים, יש דברים שהמשנ"ב צידד להחמיר, והחזו"א פוסל. ויש דברים שהמשנ"ב רק הביא מחלוקת, והחזו"א פוסל. והוראת מרן פוסקי הדור הלכה למעשה, לנקוט כדעת האוסרים בשלושת דברים אלו.

העולה מהדברים, שבנושא העירוב קשה להכשיר עירוב של ישוב, ברמה הראויה למשפחות אברכים, ואנו צריכים להיות מודעים למצב, שגם כשיש פיקוח טוב ורב טוב, זה עדיין לא מחייב שהעירוב ברמה טובה, ועלינו ללמד את בני המשפחה, להימנע מלטלטל במקומות אלו.

להקפיד לשבור מוקף מוקף בהלכה

בימים אלו שאנשים מבררים על דירות ושוכרים מקומות לשבתות בין הזמנים ושלפניהם, יש להקפיד מאוד שלא ייצא מכשול של חילול שבת ח"ו. יש להקפיד לשבור מקום שיכולים להישאר בו בלי למלטלל לחוץ, והיינו שמקום האכילה בתוך הדירה או בחדר אוכל שנמצא באותו מבנה. ואם שוכרים כמה מבנים, וברור שייצטרכו למלטלל ילדים וחפצים אל חדר האוכל, יש לברר היטב שהחצר והמתחם מוקף כהלכה, ובנוסף לבוא מוקדם עם אדם שיודע הלכות עירובין, שיבדוק אם צריך להוסיף תיקון של גדר או צורת פתח, או לסגור שער שעתיד להיפתח בשבת יותר מי' אמות. וכן לעשות שכירות, אם ישנם אנשים נוספים שאינם שומרי שבת.

יש להדגיש וללמד שאברכים לא יתפתו לסמוך על ההלכות שהמשכיר אומר, על סמך מה שהוא הבין מת"ח שהיה אצלו ועשה עירוב, ברור שהמשכיר לא יכול

להבחין בפרטי ההלכות המורכבות של עירובין, שאותו ת"ח שם לב בעשייתו. דברי המשכיר להועיל רק כאשר באים ובודקים ע"י מי שמבין דיני המחיצות וצורות הפתח, כי בהרבה מקרים התברר לאחר כניסת השבת, שלא הבחינו בפירצה או בעיה כלשהי, ונשארו תקועים עם התינוקות בחדרים בלי לדעת להכריע האם הבעיה פוסלת או לא.

מבצע בדיקת עירובים לנופש למשפחות ולמוסדות

כדי לעזור ולסייע למשפחות שמעונינות לסדר את העירוב בצורה מהודרת, שח"ו לא ייצא מכשול של חילול שבת מתוך הנפש המאורגן, ואם משקיעים אלפי שקלים בשכירות המקום ובפעילויות שונות ומגוונות, ודאי מן הראוי להשקיע לא פחות בכשרות של העירוב, גם אם המשכיר לא מוכן להשתתף בהוצאה זו. ולא להסתפק בידעו שרכשו בני המשפחה מקריאת הגליונות וכדומה. על כן נתארנן בעז"ה לסדר בודקים שיהיו מוכנים לנסוע למקומות רחוקים שבהם הנופשים (במחיר 200-400 ש"ח), כדי לבדוק את היקף המתחמים והחצרות, ויתנו הוראות מפורטות בכתב, לדברים שצריכים לתקן או לסגור במשך השבת. [לפי רמת הביקוש, יתכן שתהיה אפשרות גם לסדר מערכת השאלה, להקמת עירוב מהודר עם עמודים ניידים ונשלפים, ברמה שכונתית עם לחיים].

אנו מקוים שכל המשפחות והמוסדות יבינו את חשיבות הענין, לדאוג מראש לסדר שיהיה עירוב כשר במתחם שבו שוהים בשבת, ולהזהיר את הבאים שלא יטלטלו מחוץ למתחם.

תרומות לתיקון העירובים בישובים עם הכרת הטוב

בעקבות הצורך הגדול שיש בציבור, שאינו יכול לומר על שבת במושב, ובכל זאת רוצה שיהיה עירוב מסודר כהלכה, ברמה שבני הישוב אינם זקוקים לה (למיטב ידיעתם), נטל מוקד העירוב את הפרויקט להשיג תרומות בעזרת הציבור, ולתקן את העירובים באופן עצמאי, בתיאום עם הרב המקומי והאחראי על העירוב.

לאחר הפרסום בשבוע שעבר, התקשרו כמה אברכים לברר לסייע ולתרום למקומות שהם מתארחים בהם וכבר תרמו חלק מהסכומים, ואחד מהאברכים עשה מאמץ מיוחד ותרם את כל הסכום הנדרש לאחד הישובים. ומיד יצאו שלוחי מוקד העירוב לקדם את תיקון העירוב בישוב זה.

התרום היה אברך שהתארח במקום כמה פעמים, ואמר שהוא מרגיש חיוב הכרת הטוב לסייע לאותו מקום, והביא לכך מקור מחו"ל, שנאמר במיוחד על ענין עירוב של שבת. בתורה נאמר שיעקב אבינו חזר מבית לכן לארץ ישראל, והגיע לעיר שכם, "ויחן את פני העיר". ובגמ' (שבת דף לג:) מבואר שרשב"י למד מפסוק זה, שאם אירע לאדם נס או דבר טוב במקום מסוים, מן הראוי שיתקן דבר טוב במקום, כמו שיעקב אבינו עשה. ויש שם ג' שיטות מה יעקב אבינו תיקן להם, צורת המטבע או שווקים. ובמדרש (בראשית רבה עט, 1) דרשו מלשון ויחן את פני העיר, שנטנם בערב שבת עם דמדומי חמה, קבעו לו תחומי שבת. הרי לנו שאדם שמתארח במקום ונהנה ממנו, ראוי שיכיר טובה למקום ויסייע בתיקונו.

בדרך כלל אין לאדם אפשרות לסייע למקום, הרי הוא לא יעשה שם ספסלים ולא מדרכות, כאן יש לנו את האפשרות לסייע בדבר שכל משפחה בישוב סומכת עליו, בבת אחת כולם נהנים ממנו, ואין מי שיעשה אותו. בפרט שיש בזה זכות גדולה של זיכרון הרבים, גם של התושבים הקבועים, וגם של משפחות האברכים המתארחות בו.

והנה באמת נראה שדברי המדרש אינם פירושו לדברי הגמרא, והיינו שקביעת תחום שבת נעשה עבור יעקב אבינו ומשפחתו, ולא עבור בני המקום שהיו גויים, ועדיין לא ניתנה תורה, ורק יעקב אבינו ומשפחתו שמרו את כל התורה. ולכן הגמרא שלומדת מכאן להכיר טובה למקום, מפרשת את הפסוק על דברים אחרים כמו צורת המטבע. ומ"מ בישובים יהודים, ודאי שתיקון העירוב הוא הדבר המועיל ביותר שאפשר לסייע לבני המקום, שכאמור זה הדבר שמועיל לכל המשפחות באופן מידי, יותר מכל ספסל וכל מדרכה שאפשר לעשות שם ושמי יודע כמה אנשים יהנו ממנו.

בתרומות לעירוב ניתן להשיב גזל הרבים

בנוסף ציינו חלק מהתורמים, שאפשר לקיים בתרומה לעשיית העירוב, השבת גזל הרבים, שבידוע מבואר בפוסקים שמי שנכשל ואינו יודע ממי גזל, יעשה צרכי רבים, כדי שאולי הגנול ישתמש בהם ויקבל את מה שנחסר לו. והנה בזמננו קשה מאוד למצוא דבר שרבים משתמשים בו. כיון שהמדרכות והספסלים נעשים ע"י העיריה, ולא ע"י תרומות. וכן אם יתרום סידור לאיזה בית כנסת, בדרך כלל זה מיועד לקהל מצומצם, וגם אלו שנקלעים מרחוק, מי יודע אם יפול לידם בדיוק הסידור הזה, מבין עשרות הסידורים שבבניינים.

אבל בעירוב, כל עזרה שהיא, כל תיקון במקום מסוים, מועיל מיד לשכונה או לישוב שלם, לכל תושבי המקום, ולכל בני העיר שעוברים דרך השכונה, כיון

השאלה כמה הם יהיו. והאם צריך שכבר עכשיו יטיילו שם, או מספיק שבמשך החודש הבא יהיו אורחים שיעברו שם.

להודיע לאורחים שיטיילו בשבילים

הרב התקשה להכריע, כיון שהשואל התקשה להגדיר את הנתונים. ובסופו של דבר הציע השואל רעיון נפלא. מהיום יאמרו במוקד העירוב, למי שמתקשר לברר על הישוב הזה, שילך בשבת לטייל באותו אזור ויהנה מהשבילים. בממוצע יש בכל שבוע אחד או שנים ששואלים על העירוב במושב זה, וכך נדע שהשבילים משמשים את המתארחים.

הרב הסכים עם הרעיון, ואמר שהוא באמת יועיל להתיר את המקום. ובעת כתיבת השורות, כבר נמסרה ההודעה לכמה משפחות שילכו לטייל באותו אזור מסוים, ואז ממילא יטיילו גם בשבילים שנעשו בס"ד, ויחול ההיתר על המקום. [שם המקום לא נתפרסם בשבוע זה, עד שישלימו את כל הנדרש, ונתן לברר במ"ל של המוקד].

פריצת ההיקף ותיקונו לשם דירה, לאחר כיסוח הקוצים

לאחר השלמת תיקון השבילים והקרפיות בס"ד, עורר המשגיח על המלאכה, שיש עוד הלכה במקום שנאסר מחמת שאינו מוקף לדירה, ואח"כ עשו אותו שישמש לדירה, שגם לאחר התיקון נשאר בו האיסור, מחמת שההיקף לא נעשה בהכשר, ואינו "מוקף" לשם דירה. בדיון זה כתב השו"ע (סי' שנה"ח ס"ב) שצריך לפרוץ בו יותר מ"א אמות, ולהחזיר ולתקנו לשם דירה. ובכאור הלכה (סי' ט"ד ד"ה הזרעים) הסתפק האם ה"ה בהיקף של חצר או עירוב, שזרוע זרעים בשטח של בית סאתיים, ואח"כ נשלמה עונת הגידול וקצרו את הזרעים, האם אמרינן שבשעת האיסור נתבטל ההיקף לגמרי, ונעשה כמי שלא הוקף לדירה, וא"כ גם לאחר שקצרו אסור לטלטל עד שיפרוץ את ההיקף ויתקנו מחדש, או שמא הזרעים לא

צורת פתח נמוכה במקום של פירצה מדר

מבטלים את ההיקף עצמו, רק שההיקף אינו מועיל כשיש זרעים, אבל כשהתבטלו הזרעים יהיה מותר לטלטל. ולבסוף כתב הבאור הלכה, שבאופן שהזרעים היו יותר מבית סאתיים, נאסר ההיקף וצריך לפרוץ ולתקנו מחדש לשם דירה, ורק בחצר שהוא פחות מבית סאתיים [שנאסרה לגבי להוציא מהבית לקרפף]. בזה מי שמוקף לאחר שנעקרו הזרעים, אין למוחות בידו. לפ"ז מבואר שמסקנת הבה"ל לאסור את ההיקף, כאשר מדובר בשטח יותר מבית סאתיים, כמו במקרה הנ"ל.

נעצרו העוסקים והתבוננו, איך אפשר במושב שיש לו גדרות חזקות, לפרוץ י"א אמות מהגדר. מי יתן כזה דבר, ומי יתקן אח"כ את הגדר. והנה יש פתרון פשוט לכך, לפסול את ההיקף בלי להרוס שום דבר. וזה ע"י שפוסלים את צורת הפתח שבכניסה, שבדאי היא רחבה יותר מ"א אמות, וכאשר יחזור ויתקן אותה, יוצא שהוא פרוץ וסגר י"א אמות לשם דירה. בצורה כזו לא צריך לשבור שום דבר, אלא מספיק שפותחים את החוט, מרימים אותו מהעמוד, ומהזירים, וכך נוצר היקף חדש שנעשה לשם דירה. אמנם באותו ישוב היתה בכניסה צוה"פ עם חוץ כרוך בצורה משונה, והם לא ידעו אם יכולים להחזיר כזה דבר בצורה טובה. עד שמצאו פירצה מסוימת באורך י"א אמות, שהאחראי עשה בה צוה"פ נמוכה. ושם ניתן להזיז מעט את החוט ולהשיבו, וע"י כך להכשיר את ההיקף לשם דירה ולהתירו.

דיון פירצה מעל קיר נמוך שעומד בין העמוד ללחי

בשבוע זה יצאו בודקי עירובין ממוקד העירוב, יחד עם הגאון רבי מאיר רוזנר שליט"א, לבדוק יחד עירוב שכונתי שנעשה מחדש לפני כשנתיים, כדי לראות האם העמודים והלחיים עומדים בכשרותם, וללמוד כיצד לשפר את ההתקנה, בחוץ החומר ובגודל היציקה ועוד. וכן לבדוק אם שמו לב לכל הפירצות וההלכות, לפי גודל הדקדוק וההקפדה הנהוגה בעירובים הטובים. במשך כמה שעות הם בדקו ביסודיות כל פרט, מדרו ופלפלו בנידונים הלכתיים שונים, הנוגעים להתקנת העירוב.

סתימת הפירצה מתעמוד ללחי מעל הקיר הנמוך

אחד הנידונים שדנו בהם, בפתרון שנעשה בשני מקומות, באופן שהיה עמוד סמוך לגדר נמוכה [כחמישים ס"מ], שאין לה דין מחיצה, וא"כ אין בעיה אם העמוד עומד אחורי גדר כזו. אלא שלפי צורת המקום היה צורך להעמיד את העמוד סמוך לגדר, וממילא יוצא שאי אפשר להעמיד שם לחי קרוב לעמוד, מפני שא"כ יהיה קרן קטן לפניו בתוך ג' או ד' טפחים הסמוכים לו, ועל מקרה כזה כתב

שהעירוב הוא יחידה אחת, וצריך שהכל יהיה מתוקן כדי שהעירוב יהיה כשר או מהודר. ובדאי שהסיכויים שהנגול ישתמש ויהנה מהעירוב סיכויים גדולים מאוד, לכן זו הדרך המובחרת להשבת גול הרבים.

תיאום שלוחי מוקד העירוב עם רב המושב

השלוחים יצאו אל המושב ופגשו עם הרב של המושב. הרב שליט"א הסכים שקיבל מאביו שרק שדות זרעים פוסלים את העירוב, ולא חיש לשטחי זרעים. והרב סיפר שזוכר מילדותו, שאביו הרב זצ"ל היה מבקש מהילדים שילכו לביתם דרך השבילים שבשדות הזרעים שהיו אז בשטח העירוב, כדי שלא יהיה שטח רצוף של בית סאתיים שאינו משמש לדירה. ואילו על שטחי קוצים הוא לא אמר להם כך, למרות שיש שטחים כאלו בהיקף של המושב. השלוחים הודו ואמרו שאכן בכל הערים עושים את העירובים בצורה כזו, ומ"מ ביקשו אם אפשר לסדר שיהיה גם לדעות המחמירות בזה, שהמשפחות המתארחות מקפידות בהן.

הרב נהג בנו בעין טובה, ואמר שלישוב קשה להתמודד עם הבעיה, כיון שכל פעם זה צומח מחדש ומשתנה, אבל מי שרוצה לסדר שיהיה לכל הדעות, יכול לעשות בשמחה רבה. ע"פ דבריו יצאו העוסקים אל השטח, ועמלו במשך כמה שעות, בעזרת מכשיר שהושאל למוקד העירוב ע"י הרב שמואל מיישוב שעלבים, שהביא אותו במיוחד כדי לסייע לעשות עירובים.

פתרון כיסוח הקוצים ועשיית שבילים

והנה הפתרון הטוב למקום שגדלים קוצים הוא, לכסח את כל הקוצים ולהשאיר את השטח פנוי וריק.

בצורה כזו השטח ראוי להליכת כל אדם, ואין בו חשש של קרפף. אמנם החו"א כתב שגם בשטחים ריקים יכול להיות דין קרפף, וא"כ לכאורה גם אם יכסחו את הקוצים, עדיין ייחשב קרפף ויהיה אסור. אולם החו"א כתב רק כן כאשר השטחים האלו לא משמשים את בני העיר, דהיינו שאינם הולכים בהם, ולכן כתב החו"א דין זה רק בשטחים גדולים שבסביבות העיר, ולא בשטחים קטנים, למרות שיש בהם יותר מבית סאתיים, כי בשטחים הסמוכים לעיר מצוי שבני אדם מסתובבים לעיתים קרובות, ולכן אין בהם דין קרפף. ולפ"ז גם שטחי הקוצים, כאשר מכסחים אותם, מצוי שאנשים רוצים לעבור מצד לצד עוברים בתוכם, ובהם הם נחשבים משמשים לבני העיר.

נמוכות כיסוח הקוצים לעשיית שבילים מסודרים

על פי זה יש פתרון נוסף לשטחי קוצים, לעשות בתוך השטח שבילים שנוח ללכת בהם, באופן שאנשים שמסתובבים שם יעברו בהם לעיתים קרובות. וכיון שהשביל משמש לבני העיר, הוא גם מועיל לחלץ את המקום, דהיינו שאם בין שביל אחד לשביל שני יש פחות מבית סאתיים, כל השטח אינו נאסר, כיון ששביל שעוברים ומשתמשים בו, אינו חלק מהקרפף, ולכן המקומות שבין השבילים נידונים כל מקום לעצמו, וקרפף פחות מבית סאתיים אינו נאסר. אמנם בצורה זו צריך להקפיד שהשבילים יהיו באופן שבאמת יעברו בהם, ולכן צריך לעשות שבילים ניכרים, ושיהיו מובילים למקום כלשהו, כגון לעבור אל הצד השני של השטח, ולא שיסתיימו באמצע שטח הקוצים.

עשיית השבילים ישרים וניכרים שיעברו בהם בפועל

בישוב זה עמלו שלוחי מוקד העירוב לפנות שבילים רחבים, שיובילו מצד לצד. כמו כן דאגו לעשותם ישרים, כדי שהאנשים שיעברו לידם, יראו שאפשר לעבור דרכם וישתמשו בהם. לאחר המאמץ הגדול פנה המשגיח על המלאכה אל אחד מרבני העירובים, ושאל מהי הכשרות ההלכתית במצב הזה, משום שאינו יודע כמה אנשים באמת יעברו בהם. לפי ידיעתנו, אנשי המושב לא מסתובבים שם כ"כ, משום שמדובר במובלעת שבין שני מפעלים. אנשי המפעלים, אם יצטרכו לעבור מאחד לשני, ודאי יעברו באחד מהשבילים, השאלה כמה פעמים זה יקרה, והאם אנשי המפעל נחשבים דיורים. [במקרה זה מדובר באנשים מהישוב, שיש לצדד שנחשב משמש לדירה, מפני שמקום עיסוקם, מוקף עם ביתם ע"י ההיקף של העירוב]. וא"כ כיון שלא משתמשים שם, מה יעזרו השבילים. הוסיף השואל ואמר

טאמץ רב לפניו שאריות הקוצים מהשבילים

שהאורחים במושב שבאים להחליף איריה, מסתובבים ומטיילים בכל מקום אפשרי, והם כנראה יעברו שם, כשיגיעו לשם ויראו שאפשר לעבור בשבילים, אך

אותם באופן שלא יפלו מראש העמוד [למרות שיש בזה סיכון שלא יבחינו אם החוט יפול לצד]. ומ"מ היתה בזה בעיה, משום שגובה העמודים הוא קצת יותר מ"מ טפחים, וא"כ באופן שתצטבר ערימות חול קטנה תחת החוט, יהיה חסר בשיעור י" טפחים מחלל הפתח, והגובה פ"ט תיפסל. הם בדקו את גובה הקרקע לאורך צורת הפתח, ובמקום אחד היתה ערימת חול שמילאה את החלל, באופן שהחלל היה 95 ס"מ בלבד.

מדבר זה יש ללמוד כמה והירות צריך כשעושים פתרונות שאינם סטנדרטים השינוי הזה שהצטבר חול, הוא שינוי קטן שקשה לראות אותו בבדיקת עירוב רגילה, ודוקא זה סיבה שלא להשתמש בפתרונות שייכולים להיות בהם בעיות, כי אם ח"ו נפסלה צורת פתח אחת, מדובר באלפי מטלולי אסורים, של אנשי עיר שלימה רח"ל.

נסיים בתפילה לקב"ה, שנוכה יחד עם כל העוסקים בעירובים, לשים לב לכל פרטי ההלכות והבעיות, ולעשות את התיקונים כראוי, ולקבל את הסיוע והתקציב בקלות ובזמן, שנוכה תמיד לזכות את הרבים, ושלא ייצא ממשול ח"ו מתתח"י.

תרומות לסידור העירוב בשלשה ישובים מבוקשים

במוקד העירוב יש כעת שלשה ישובים מבוקשים, שמתארחים בהם משפחות בני תורה, ורבים מבררים על כשרותם, אך כדי להביא אותם למצב כשר לבני תורה אנו יזקקים להוסיף על ההשקעה של האחראי מטעם המושב, ותקציב זה לא ניתן לקבל מהמושב, ולכן הדברים מתעכבים כבר למעלה מחודש. אנו פונים בזאת לכל מי שחפץ לזכות במצוה, ע"י תרומה שסייע לשלוח לשם את עובדי מוקד העירוב, שיסדרו את הדברים הנצרכים.

סידור העירוב ביישוב י. 1200 ש"ח - נתרם כל הסכום והתחילו העבודות
סידור העירוב ביישוב ה. 2400 ש"ח - נתרם חלקית - ונשאר 1800 ש"ח
סידור העירוב ביישוב ה. ז. 6400 ש"ח

לתרומות נא לפנות למ"ל של מוקד העירוב 054-8483320

תודה מיוחדת לכל התורמים

וכל המסייעים יזכו לברכת השבת מקור הברכה

החזו"א (סי' ע' ס"ק י"ח) שאומרים לבד מהקיר הקטן לעמוד, או ללחי, והחלק שמאחורי הקיר כאילו אינו קיים, כיון שהוא כביכול טמון במקום המוגדר כסתום. [וגם אי אפשר להעמיד את הלחי מעל הקיר, משום שהוא לא מוגדר מקום, כיון שאין לו שטח של ד' על ד' טפחים]. לכן היו חייבים להעמיד את הלחי מעבר לקיר, ולחבר במחיצה מהלחי עד לעמוד, כדי שלא תהיה פירצה בין הלחי לעמוד, ובענין זה כתב המשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק כ"ב) שלכתחילה בודאי נכון לחוש להחמיר אפילו כשהלחי רחוק ג' טפחים מהכותל, ובפרט כאשר רחוק ד' טפחים שרק בשעת הדחק יש לסמוך להקל. לכן בהתקנת העירוב, עשו פסי ברזל שביניהם פחות מג' טפחים (שיעור לבד), כדי לסתום את הפירצה בין הלחי לעמוד.

והנה במקרים כאלו יש בעיה ידועה, שלא מספיק להשלים לגובה י" טפחים מהקרקע, כיון שההשלמה הזו מיועדת לשמש מחיצה בין הלחי לעמוד גם מעל הקיר, וא"כ צריך שיהיה י" טפחים מעל ראש הקיר. ולכן בהרבה מקומות כעין זה עשו מוט ברזל גבוה י" טפחים מעל ראש הכותל, שנמצא בתוך לבדו למחיצה שיש לפני הקיר ואחריו. כשבאו הבודקים בשבוע זה ראו מיד שלא עשו כאן את ההגבהה הזו, אלא סתמו רק עד גובה י" טפחים מהקרקע. וא"כ זה לא הועיל לסתום את הפירצה, שהרי אין מחיצה י" טפחים מעל השטח של רוחב (עובי) הקיר.

דין לבד בין המחיצות שבשני צידי הקיר

אחד הבודקים שהיה במקום שהוא היה גם שותף בהקמת העירוב באותה שכונה, טען שמקרה זה שונה מכל מקום, ובו אין צורך להגביה מעל שטח עובי הקיר. והדין הזה תלוי בשיעור עובי הקיר. במקרים שעובי הקיר הוא ד' טפחים, ודאי שמעל הקיר הוא מקום בפני עצמו, וחייבים לעשות מחיצה שתהיה י" טפחים מעל עובי הקיר. וכן במקרים שעובי הקיר הוא ג' טפחים, אין לבדו מצידו הקיר, ויצא שהמקום הזה שמעל עובי הקיר הוא פירצה ג' טפחים, שכתב המשנ"ב שלכתחילה בודאי נכון להחמיר לסתום אותה. אבל במקרה זה עובי הקיר הוא רק 20 ס"מ, שהוא פחות מג' טפחים לכל השיטות, וא"כ אפשר לומר לבדו מצד אחד של הקיר לצד השני. אמנם בכל זאת היו צריכים לעשות את התוספת שבאמצע, מפני שהעמוד אינו צמוד לקיר, וכן הלחי אינו צמוד בצידו השני, ויש ביניהם כארבעים ס"מ. אבל לאחר שעשו את התוספת שבאמצע, א"כ בין

העמוד לקיר, ובין הלחי לקיר יש מחיצה גבוהה י" טפחים מהקרקע, ורק בשני הטפחים שמעל הקיר אין שיעור גובה מחיצה, ובה אפשר לומר לבדו מהמחיצות שבשני צידי הקיר.

הבודקים החלו להתפלפל בחשבון ההלכתי, וכל אחד סיפר מנסיונו שעלה דיון דומה במקומות אחרים, בירושלים, ובערים נוספות, והרב הכריע שהדין הוא תלוי אם אומרים לבדו כאשר יש דבר ממשי ביניהם, כגון במקרה זה, שיש קיר נמוך בין שתי המחיצות, והמקום של הקיר אינו מחיצה [כלפי הצדדים שכנגד העובי של והלבדו יכול להתחיל רק מעליו א"כ הלבדו אינו יוצר מחיצה. ושיטת הפמ"ג שלא אומרים לבדו כשיש דבר ממשי באמצע. א"כ למרות שהפירצה פחות מג' טפחים, אין בה דין לבדו, והיא נשארת פירצה.

אמנם יש לדון ולומר שיש עוד מושג של לבדו בדיון של המחיצה, ולא שיחשב כסתום במציאות. והמקור לדיון זה הוא כגון במקרה שיש מחיצה במודר הר, ובאמצע המחיצה יש פירצה פחות מג' טפחים (2.9 טפחים) בקו ישר, אבל כיון שיוצא שמחיצה אחת גבוהה מחברתה, ואילו נמתח קו אלכסון (ראה שירטוט) כדי שיהיה לבדו עד גובה י" טפחים במקום הפרוץ [כלפי השטח שבפירצה], יהיה יותר מג' טפחים (3.2 טפחים), מ"מ אומרים לבדו, כיון שהדין אומר שהפירצה פחות מג"ט נדיונית כסתומה, והמחיצה עולה ביחס לקרקע, והיינו שלא צריך שהלבדו יסתום ממש את האויר, אלא יש גם לבדו בדיון מחיצה. ויש לעיין אם ניתן ללמוד מזה גם למקרה הנ"ל שיש קיר נמוך שסתום, באופן שאין לקיר דין קרקע.

ולמעשה במקרה זה היה שני צירופים להקל, מפני שגם אם זה פירצה, הרי היא רק בצד אחד של צוה"פ, ויש בזה מחלוקת (עי' שעה"צ שם ס"ק ט"ז שמשמע שלא רצה להקל, והחזו"א מיקל בזה). ועוד יש דין שפירצה קטנה מג' אינה פוסלת, מלבד דין לבדו, כעין הדין של פירצה בקרן זוית פחות מוד', עי' במשנ"ב שם ואכמ"ל.

צורות פתח נמוכות, על עמודונים של גדרות

בהמשך הבדיקה הם פגשו בגבול העירוב העירוני, ושם גילו שהעובד המסור השתמש בפתרון מיוחד, לעשות צורות הפתח לאורך כארבעים מטר, ע"י שתקע עמודונים קטנים של גדרות (בזנטים), וקשר את החוט על גביהם, ע"י בורג קודח. הבודקים התבוננו בפתרון, וראו שאכן הוא ידע לקשור את החוט כהלכה, ומתח

שבוע אחרון למבצע שבנקודות המכירה -

במ"ד הופיע ויצא לאור

מאות דפים ושאלות הלכתיות עם תמונות

לחי שאינו ברוך מתחת החוט
סוגי מכשירים לבדיקת מקום הלחי
כמה מקפידים על עמוד שהתקעם
מהו התחום של מירון
עשרות מקרים שהחוט היה קשור מהצד
דבר המפסיק בין הלחי לחוט
שטחי קוצים יותר מביט סאתיים
שיחים שמגיעים לי' טפחים
עמוד מרובה שאינו כמון
עגלה שהיתה בחדר מדרגות
פירצה שעוברים בה לידים
כיצד שוכרים ממחלל שבת
גדרת שפופלה בהצטרבות חול
באיזו צורה אפשר להשתמש בעמודי חשמל ועוד...

כולל מאות שאלות הלכתיות אקטואליות המתחדשות מדי שבוע בבדיקת העירובים השבועיים מלווה בתמונות להנחשת הדברים ובכסופי מפתח ענינים מורחב ומפורט וקובץ תמונות הליוטיות בהדפסה צבעונית

גליונות 1-80

ניתן לרכוש את הספר:

- בחנויות הספרים המובחרות: הפצה "פה נתי" - משלוח עד הבית חינם (בכרטיס אשראי בלבד) 05485-390-22
- בנקודות המכירה בבתים ובכוללים (בתחום של 10 ש"ח) 08-9798939

אלתר - רח' חני ובענל 30 דררה 1 טל: 03-9096104
בני ברק - רח' דוד דרשים 23 טל: 03-4958497
בת ים - האדריכלי פומפילי 1 טל: 052-7112068
ירושלים - בת יתן רח' הפסנתר 42 טל: 052-7164161
ניסא - שיבת ריהל של חיה 18:05 טל: 052-7161058
קריית ספר - רח' ארז חיים 14 טל: 08-9798939

הקודות המכירה

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

מוקד העירוב השכונתי

קו מידע הלכתי ומידע אקטואלי על גבולות העירובים השכונתיים

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM

